

Naročnina

— za leto 30 Din, polletno 15 Din,
— za inozemstvo letno 60 Din.

Posamezna številka 1 Din

UREDNIŠTVO — UPRAVA:
pri g. Jos. Benko v M. Soboti
telefon številka 8.

Štev. rač. poštno hran. 12.549

Izhaja vsako nedeljo

MURSKA KRAJINA

Tednik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Cena oglasov

Na oglasni strani; cela stran 600
Din, pol strani 300 Din. — Cena
malim oglasom do 30 besed 15 Din
vsaka beseda več 1 Din. — Med
tekstom vsaki oglas 15% dražji.
Pri večkratnem oglaševanju popust

UREDNIŠTVO in UPRAVA
v Murški Soboti.

Rokopisi se ne vračajo

IV. LETO

Murska Sobota, 27. oktobra 1935.

ŠTEV. 43

Vojna!

S strahom gledajo nekateri v bodočnost, v nestrpnosti pričakujejo novih poročil iz afriških bojišč in boja diplomatov za zeleno mizo v Ženevi. V morečem občutku in in v negotovosti bodočega dneva so zgubili vso veselje do dela. Ljudje se boje, da se bo požar v Afriki razširil v najkrajšem času tudi nad Evropo. Vodilni evropski državniki skušajo sicer pomiriti razdražene duhove in povdarjajo, da ni nikake nevarnosti, da bi se vojna raztegnila tudi na evropski kontinent. Ljudje pa imajo svoje pomisleke, češ situacija pred svetovno vojno je bila prav takšna: začelo se je med dvema državama a bliskovito se razvijajoči dogodki so potegnili v svoj vrtnec še druge narode.

Kdo si danes še želi medsebojnega klanja, opustošenja mest, uničenja družinskega življenja, kletev pohabljenec, jok in obup zapuščenih žen in sirot? Najdejo se ljudje, živčno razrvani, ki jim je igra s smrtjo v nasladi. To so pustolovski značaji. Z njimi v družbi so obupanci, ki jih je življenje ugonobilo, jim vzelo premoženje in eksistenco. V apanju, da z vojno nastanejo nove razmere, ki jih bodo dvignile zopet na površje, si celo želijo nesrečo milijon drugih ljudi. Vojno pa si žele tudi vsi, ki so proti obstoječemu državnemu in družabnemu redu. Sovjetski računi so pravilni: na razvalinah Evrope bi bila njih žetev najbogatejša. Vojske so bile najboljše priprave za nasilne prevrate.

Računi teh ljudi pa so popolnoma napačni in iz dosedanjih dogodkov si nihče ne bo mogel kovati svoj temni kapital. Res, da se vrše srditi boji na afriških bojiščih, brez prizanesljivosti in milosti, kljub temu pa obe bojujoči državi še vedno gledata v Ženevo, odkoder čakata odločitve in trenutka, ko bodo po doseženem sporazumu lahko odložile orožje. Prevelikega navdušenja ni ne na eni, niti na drugi strani. Mussolini pa je tudi tako bister politik, da se ne bo spuščal v dolgotrajno bojevanje in če bo uvidel brezplodnost še nadaljnega bojevanja boustavil vse sovražnosti in se raje pōdal v

diplomatski boj. Vsi znaki že sedaj kažejo, da se bo vsa stvar končala preje, kakor pa to pričakuje svetovna javnost. Zveza narodov je res obsodila Italijo in ji napovedala sankcije, a obenem ji ne odreka pravic do kolonij. Prav istega naziranja je tudi angleška javnost. Kakor imamo med ljudmi siromake in bogatine, tako je tudi pri narodih. Bogatini so Angleži in Francozi, med siromake pa spada poleg drugih držav tudi Italija. To ima v vidiku Z. N. čigar naloga je med drugimi tudi ta, da omogoča siromaku nove trge, dostop k neizrabljenim dobrinam, do katerih imajo pravico vsi, ki žive pod soncem. Če pa bi ZN. šla preko tega in bila v službi

le najbogatejših, se bi narodi-siromaki z orožjem v rokah uprli današnjemu redu v svetu. Za Italijani bi prišli Nemci, Poljaki itd.

V sporu med Abesinijo in Italijo je naša država nevtralna. Pa tudi vsa evropska politika se je v zadnjem času tako preokrenila, da je vsaka bojazen, da bi se razširila vojna v našo neposredno bližino prav odveč. Naša zunanja politika je vseskozi miroljubna in je podprta že z nešteti dokazi, zato lahko mirno gledamo v bodočnost, ki je naša in mora biti naša. Brez volje ljudstva se ni mogoče vojskovati. Če pa bodo vprašali narode kaj hočejo, pa bo njihova beseda — mir.

POLITIKA

Nj. Vis. knez-naměstnik Pavle je s knezom Arsenom odpotoval v Pariz in London kjer se je sestel z vodilnimi državniki.

Obe zbornici Narodnega predstavništva sta se pred dnevi sestali k novemu zasedanju. Na dnevnem redu so bile volitve, pri katerih je bil za predsednika Narodne skupščine izvoljen Števan Čirč, član opozicijske skupine, dočim je kandidat skupščinske večine ostal v manjšini. Za predsednika senata je bil izvoljen dr. Ljubomir Tomašič. Med podpredsedniki je tudi Slovenec, dr. Miroslav Ploj.

Minister dr. Spaho je izjavil, da bodo v kratkem razpisane nove občinske volitve. Ta izjava, se posebno v političnih krogih, mnogo komentira.

Skupina kmetov iz vzhodne Srbije je prišla v Zagreb in povabila dr. Mačka, da pride na njen shod v Aleksinac. Dr. Maček je obljubil, da bo poslal svojega zastopnika. Kmetje so nato položili na grob Stjepana Rad ča venec z napisom: „Nesmrtnemu voditelju kmetijskega ljudstva Stjepanu Rad ču — kmetje iz vzhodne Srbije.“

Na račun zaostalih davkov se more sprejemati tudi kuruza, in sicer po ceni, ki je za 20 odstotkov višja od borzne cene. To je sklep finančnega ministra. Ta kuruza se bo uporabila za prehrano pasivnih krajev.

Notranji minister je definitivno odobril stranko Jugoslovansko radikalno zajednico (J. R. Z.)

Naši delegati v Ženevi so na seji za gospodarske sankcije proti Italiji zahtevali nadomestilo za izgubo italjanskega trga. Ženevski diplomatski krogi priznavajo našo upravičeno

zahtevo, s posebnim ozirom na dejstvo ker sta madžarska in avstrijska delegacija v Ženevi izjavili, da se njuni državi ne bosta pridružili sklepom Društva narodov. Tako bi bili pri izvajanju gospodarsko finančnih sankcij proti Italiji torej v prvi vrsti oškodovani Jugoslavija in Romunija.

Angleški časopisi nastopajo proti temu, da bi se dala državam, ki bi imele škodo od izvajanja sankcij, kakšno odškodnino. Njim je seveda lahko, saj imajo od ten ukrepov največji dobiček. Druga pa je stvar z državami, ki so v slabem gospodarskem položaju.

Abesinska mobilizacija je končana in pričakuje se protiofenzivo Abesincev. Radi padca svetega mesta Aksuma so v Abesiniji proglašili sveto vojno.

Sovjetski poslanik Litvinov je v Ženevi predlagal, da se uporabijo sankcije tudi proti onim državam, ki nebi hotele izvajati gospodarskih sankcij proti Italiji . . .

Iz Dalmacije se je prijavilo 15 italjanskih optantov za dobrovoljce proti Abesiniji ter so že odpotovali v Italijo.

Ras Guksa, ki je s svojimi četami prestopil k Italjanom, je bil od abesinskega sodišča obsojen na smrt. Kdor ga usmrti, dobi visoko nagrado.

Samo v enem dnevu so naložili v napolski luki 22 parnikov z vojnim materialom, orožjem in četami.

Neznan država je poslala Abesincem 50 letal.

8 tisoč zabejev pušk so poslali Japonci v Abesinijo.

Italjanske oblasti so doslej oprostile v zasedenih krajih Abesinije 20 tisoč sužnjev, kar pomeni 20 od-

stotkov vsega prebivalstva teh krajev.

Goro Musa Ali, za katero so se bili krvavi boji, so ponovno zavzeli Abesinci. Obkolili so 700 Italjanov, ki se obupno branijo.

Hude težave so nastale v italjanski vojski, zaradi pomanjkanja vode, tako da morajo vojaštvo oskrbovati z vodo s pomočjo letal.

Spričo nevzdržnega podnebja, kužnih bolezni, pomanjkanje vode in obupnega odpora abesinskih plemen, so slabi izgledi, da bi italjanska vojska še dalje prodrla v notranjost Abesinije.

Znani angleški državnik, predsednik razorožitvene konference Sir Artur Henderson, je umrl.

Na grških državnih poslopih so že sneli vse republikanske znake. Vsi člani grške kraljevske rodbine so zopet dobili grško državljanstvo. Pri plebiscitu o zopetni uvedbi monarhije bodo morali vsi iti na volišče. Kdor ne bi volil bo kaznovan.

Med Rimom, Parizom in Londonom so se pričela nova pogajanja za vsestransko zadovoljivo rešitev abesinskega vprašanja. Italija bi takoj prenehala s svojim bojevanjem, če dobi deželo Tigre, mandat nad abesinskimi pokrajinami in če se ostala Abesinija postavi pod protektorat DN, pri katerem pa bi imela glavno besedo. Abesinski cesar pa pravi: „Na taka pogajanja ni mogoče niti misliti!“

Novine in popolna državna gimnazija v Murški Soboti

Po krivem in nepričakovano napadeni v zadevi popolne gimnazije in to v tem oziru z najmanj pristojnega mesta, namreč v „Novinah“ z dne 6. oktobra in sicer v članku:

Klub prekmurskih akademikov stoji, če se ne motimo iz štirih ali petih sobočkih akademikov. Te klub je niti ne kakše reprezentančno društvo prekmurske akademske mladine niti so v tom klubu ne zbrani mogoče zastopniki raznih naših akademskih društev. Tudi te klub je zveč-kanskim bobnjom bobnjaro za našo gimnazijo. Čiravno smo se bojali, da bo delo tega kluba mogoče našoj gimnaziji več škodilo, kak hasnilo, zato, ka smo dvomili, če je delo tega kluba za našo gimnazijo v istini nesebično i idealno i če se ne skrivajo za vsem tem že preveč kričavim, preveč reklamnim i naravnost teaterskim nastopanjem mogoče kakši drugi postranski namen, smo vseeno tak dugo tihi bili, dokeč je povprečna javnost vidla v deli tega kluba resan samo prizadevanje, da se otvorijo višji razredi naše gimnazije. Niti smo ne bili samo tiho, nego smo delo tega kluba, kak vsakšno drugo akcijo za razširitev naše gimnazije, samo podpirali. Nadvse čudno farbo je pa pokazao te klub zdaj, gda so prišli glasi da je dovoljen peti razred naše gimnazije. Čujemo najprej, da te klub, ki neprestavna na sveti nikoga, kak tiste štiri ali pet akademikov, štiri sami od sebe ne vejo kakše

farbe so pravzaprav, da te klub zdaj nekaj lekar protestira proti otvoritvi petega razreda naše gimnazije. Mi bi samo to radi znali, što je dao tomi klubi pravico do kakših protestov i v čidom imeni to protestirajo.

5 razred gimnazije v Soboti odpreti. Na prošnjo gg. poslanca, dr. Klara, Bajlec Franca i dr. Kelenc Tomaža je po posredovanju gg. minister dr. Korošca i dr. Kreka odpreti 5. razred gimnazije v Soboti.

podajamo v naslednjem svoj odgovor.

Povdarjamo: Globoko spoštujemo vsako prepričanje. Strogo ločimo N. z ozkim krogom sodelavcev na eni strani, na drugi pa njihove naročnike in plast inteligence, ki pripada sicer istemu svetovnemu nazoru kot N., a se z metodami teh ne strinja. Naše ugotovitve se nanašajo edino na N. kot take. Z N. smo si neenaki nasprotniki v tem smislu, da so v zadevi gimnazije popolnoma razorožene in da je vspricho gornjega napada resna debata z njimi nemogoča.

Zato ne odgovarjamo N., ampak javnosti in ob luči resnice ter razuma.

I.

Da šteje klub 41 članov iz vse Slov. krajine in ne 4 ali 5 sobočkih akademikov in da ni protestiral proti otvoritvi 5. razreda, o tem smo popravek N. že odposlali.

Kot izhodišče pri pretehtavanju gornjega napada nam služi mera, v kateri so N. pri akciji za vspostavitve gimn. sodelovale.

1.) najvažnejšega klubovega apela na slovensko javnost, prvega, s katerim se je akcija pričela in ki so ga natisnili „Murska kr.“, „Slovenec“, „Jutro“ — N. niso priobčile. Da bi klub zvedel, zakaj, je poslal dva delegata h g. Kleklu. G. urednik je začel svoj odgovor s prav malo prikrito željo, da naj bi se KPA pridružil pokretu Borcev, nadaljeval pa v tem smislu, da naj bi se klub preuredil na verski podlagi tako, da bi imeli v njem katoličani krožek za katoliško akcijo, evangeličani pa naj bi se združevali zopet v sličnem krožku. Delegata, hoteč za vsako ceno doseči sodelovanje N., teh možnosti nista kategorično zanikala, nakar je g. urednik obljubil, da apel natisne. Mesto tega pa je čez en teden natisnil o akciji 12 vrstično dnevno vest.

2.) 1. jul. 34. so se N. izrekla za samoupravno gimnazijo, medtem ko so vedele, da ljudstvo podpisuje za državno: „Upanje, da dobimo 5. razred je predvsem zato, ker so se profesorji obvezali, da bodo brezplačno poučevali, občina pa bo krila druge stroške.“ (p. KPA)

3.) Preko dejstva, da je bilo nabranih ca 15.000 podpisov družinskih poglavarjev za pop. drž. gimn., tudi N. niso mogle. N., 22. jul. 34: „Akcija se približuje h koncu. Ljudstvo zaupa akciji, ki so jo pričeli domači akademiki“ (p. KPA) in veruje v njen končni uspeh.

4.) V najbolj kritičnem trenutku, 12. avg. 34., ko se je v Beogradu odločala usoda gimnazije, so pisale: „Ker dejstva kažejo na skoraj siguren neuspeh akcije... svetujemo staršem...“

5.) 16. sept. 34: Brez ozira na to, da je bila „Zavednost“ od akcije odklonjena, bi si drznili citirati hrvat-

skega pisatelja: „Hočete li narod iz obraziti, je potrebno, da mu najprje date hleba“ (??!!KPA). Vsi čutimo, da je prekm. ljudstvo socialno in gospodarsko uničeno. Potem je razumljivo, da ga v obraz bje, kdor mu v teh težkih časih nudi prosveto in da mora nujno naleteti na nerazumevanje ljudstva“ (??!!p. KPA)

6.) Računajoč s težko dosegljivostjo najmanjših slovenskih zahtev, s kratkoživostjo vlad nasproti vekovitosti slov. naroda, in hotéč izboljšati odnos med Slov. krajino in Slovenijo, smo po prvem neuspehu sklenili, da izpremenimo borbo prekm. ljudstva v borbo Slovenije za prekm. ljudstvo. Jeseni 1934. se je delokrog akcije razširil na vso Slovenijo. Ko so „Slovenec“, „Jutro“ in drugi časopisi pozivali slov. javnost, naj aktivno poseže v borbo, so N. ta pokret briskirale in k prvodecemberskim izjavam predstavnikov slovenskega naroda in tudi k spomenici slov. naroda za popolno drž. gimnazijo v Soboti, niso prispevale niti trohice. Še-le ko je bilo delo uspešno zaključeno, namreč 9 dni po 1. dec., so prinesle to, kar beležimo spodaj pod **, in 20 dni po 1. dec., ko so bile na dnevnem redu notranje politične izpremembe, so se vdale klubovemu uspehu: 23. dec. 34. so natisnile klubov apel na slov. javnost z dne 17. nov. 34, in še to na zadnji strani v desnem kotu spodaj in v drobnotisku... To je bila edina klubova izjava, ki je zagledala v N. dan — Toda znane spomenice slov. naroda (gl. Mursko kr. 30 dec. 34) že niso priobčile...*

7.) Za časa volitev so sprejele N. gimnazijo v svoj program. V zadnjih številkah govore o njej na prvi strani.

Klub je torej v svojih prizadevanjih tudi brez pomoči N. popolnoma uspel: zahteva po naši popolni gimnaziji je danes zahteva vsega slov. naroda. (Iz Slovenije so 14 dni pred pričetkom letošnjega šolskega leta tozadevne brzojavke kar deževale v Beograd). V tem smislu se je pred kratkim izrazil g. Bajlec iz Soboti sam g. ban dr. Natlačen. Še predno ga je obiskala gornja delegacija, smo g. dr. Korošcu v pismu, v katerem smo ga imeli čast obvestiti o uspehu naše akcije in o gornjih brzojavkah, mogli zapisati: „Morete biti globoko prepričani, g. minister, da govorimo v imenu vse Slovenije, ko Vas prosimo...“ itd. Gornja delegacija pravi, da sta se z g. dr. Krekom za stvar zelo resno trudila. In mi smo docela uverjeni, da sama ne nosita nikake krivde za to, da letos še ne bo otvorjen državni 5. razred. Dejstvo, da je šlo v sedanjem proračunu 12.000.000 Din za graditev dveh gimn. poslopij v Beogradu in da je bilo otvorenih v Srbiji nekaj višjih drž. gimnazij, nas v tem le potrjuje.

II.

Vsakdo ve, da je bila vsebina in cilj vse naše akcije in bo do konca državna popolna gimn. V Beogradu smo morali preteklo leto ponujeni samoupravni razred v imenu in vspricho 15.000 podpisov družinskih poglavar-

jev, vseh občin in društev v Slov. krajini odkloniti in kmalu nato brzojavno in z uspehom protestirati proti istemu tudi v imenu N., ki so 12. avg. 34. napisale: „Ker smatramo samoupravno vzdrževanje višjih razredov za negativno rešitev tega vprašanja, svetujemo staršem, da so za vsak slučaj pripravljeni.“ Naš kmet in vsi, ki smo delali na izpopolnitvi državne gimnazije, vtevéši gornjo delegacijo, smo še danes istega mnenja. Vsi smatramo sedanjo rešitev le toliko pozitivno, v kolikor odgovarja zaradi novonastalih objektivnih pogojev resnici, da se peti razred s prihodnjim proračunom podržavi. Zaradi tega klub ni protestiral. Sicer bi pa in to v imenu vseh ali vsaj v imenu prekmurskega davkoplačevalca, ki nam je dal svoj podpis za drž. gimnazijo, le v imenu N morda ne.

III.

Časopis, ki se je 15. jul. 34. pod naslovom Nedeljska šola izrekel za „pot jugoslovanskega fašizma“, 15. okt. 34. pa pod istim naslovom in istočasno videl „nekrvavo rešitev siromakov“ v katoliškem kolektivizmu in katerega zbežnost v notranji politiki zadnjih mesecev prehaja že v pregovor, se samo smeši, če si še upa govoriti o barvi. Sledeče velja le za javnost:

Naš klub je izvensvetovnonazorski, to se pravi, da spoštuje in svojim članom dopušča vsako prepričanje in jim s tem eo ipso pušča izven kluba popolno svobodo. Dejstvo, da so v klubu zastopani razni svetovni nazori in da je dana možnost pristopa vsakemu prekm. akademiku, izključuje vsak dvom o reprezentančnosti. (To reprezentančnost so N. priznale s tem, da so poročale o naši akciji — v kolikor so poročale — kot o akciji prekm. akademikov. N. pr.: N. 22. jul. 34., 9. dec. 34.) Reprezentančni smo v tem smislu in druge reprezentančnosti si ne lastimo. Kot taki smo upravičenost in za Slov. krajino brezdvomno koristnost svojega obstoja dokazali z delom, ki je — pravo zrcalo klubovega značaja — zopet združevalo, ne razdvajalo. Po našem prizadevanju so se borili za našo gimnazijo vsi: od prekm. bogoslovca do obeh slov. škofov, od prekm. srednješolca preko slušateljstva ljubljanske univerze do univ. profesorjev in rektorja, od prekm. kmeta in delavca do zbornice TOI, od prekm. župana do županske zveze za Dr. ban., od prekm. sokolske čete do Sokola KJ, od SK Mure do Narodne odbrane za Dr. ban., od domačih učiteljskih organizacij do UJU in Proforskega udruženja, od prekm. prosvetnega društva do Otona Župančiča in PEN kluba, od „Murske kr.“ do „Slovenca“ in „Jutra“ in brez našega prizadevanja a z rezultati tega v rokah: od g. dr. Kelenca do g. dr. Korošca, seveda vsi za državno gimnazijo. Da! Predstavljamo sami sebe in to je mnogo: Bili smo od začetka in bomo do konca za državno popolno gimnazijo in proti politiki ter zaslugam v gim. vprašanju! Ko so se oddaljili od principa, ki ga je uzako-

nilo ljudstvo, smo javno napadali može, ki so nas pri akciji podpirali in jo celo v znatni meri omogočili (gg. Benka, Hartnerja)! Poleg tega pa po sili in razsežnosti svoje akcije predstavljamo voljo vsega prekm. ljudstva po popolni državni gimnaziji. Kot taki in po vsem opravljenem delu sprejemamo hladnokrvno na znanje vest, da je bila o otvoritvi 5. razreda obveščena Zavednost.

Ugotavljamo:

1.) Zahteva po popolni državni gimnaziji je zahteva vsega slovenskega naroda.

2.) Če dobimo kdaj popolno državno gimnazijo in če je sedanji samoupravni razred predstopnja za to, ne bo to zasluga nikogar, ampak zadošitev obveznosti napram vsemu slovenskemu narodu in posebej napram prekm. davkoplačevalcu ali kvečjemu zasluga slovenskega naroda. S tega stališča je sedanji samoupravni razred najmanj, kar smo mogli pričakovati, če res predstavlja prvi korak k vspostavitvi popolne državne gimnazije.

3.) V času, ko je prekm. ljudstvo, sledeč principu, da dvigne gimnazijo iznad vsakodnevnih zaslugarskih borb, takorekoč glasovalo za njo in ko je postajala njegova zahteva zahteva vse Slovenije, so bile N. edine izmed poklicanih časopisov v Sloveniji, ki tozadevne akcije ni podpiral, jo briskiral, bil celo proti gimnaziji („dajte najprej hljeba“!) odn. pisal o njej v kolikor je bil moralno prisiljen oz. v kolikor je bilo to v skladu z njegovimi strankarskimi računi (gl. pogl. I). Pri tem je šlo prekm. ljudstvo vtevéši naročnike N. in seveda Slovenija preko N. in obratno.

4.) Komaj pa je otvorjen 5. razred, so N. prve, dasi najmanj upravičene, ki uvajajo v vprašanje gimnazije politiko in problem zaslug. Pri tem se žrtvujejo do smrti:

a.) Nas reducirajo od 41 na 5... Naše delo in s tem rezultat istega, to je točki 1, 2, zgoraj, imenujejo gimnaziji škodljivo... Tako z nehvaležnostjo napram kulturnim, verskim, in gospodarskim predstavnikom slov. naroda, s katerimi v zvezi rabijo izraz „povprečna javnost“, zatajijo za našo krajino pomembno zgodovinsko dejstvo, ki so ga ti ustvarili.

b.) Samoupravna rešitev gimnazije, ki jim je bila lani negativna, jim je v napadu pozitivna. Dobro poznavajoč zahtevo našega ljudstva, mu v napadu zatajijo, da gre za samoupravni razred. Nas dolžijo nekega protesta in tako mojstersko dokažejo, da smo imeli postranske, sebične namene. Ker če smo „bobnali“ za gimnazijo, zdaj pa, ko jo imamo, protestiramo, drugače ni mogoče. Vse te žrtve slone na predpostavljene nevednosti ljudstva in gredo v čast zaslugam in politiki s povsem prijemljivim istočasnim namenom, da klubu, ki uživa zaradi svojega dela velik ugled, izpodkoplje temelje.

c.) Občina igra pri že otvorjenem razredu najvažnejšo vlogo, saj se je ona obvezala, da ga bo vzdrževala.

Njen zastopnik, g. Hartner, zgoraj v delegaciji ni imenovan.

V.

N. z dne 27. maja 34. pišejo: „Zakaj nas nekateri denuncirajo ... Drugi denuncirajo po navadi. Pred njimi je vse črno, tudi topli sončni žarki (p. KPA) Taki ljudje so odrasla deca, ne zaslužijo, da bi se pametni ljudje razburjali zaradi njihovega praznega govoričenja. Imamo tudi take denunciantne, ki bi s svojo krivično sodbo radi škodili bližnjemu, sebi pa naredili korist (p. N.) Taki ljudje so zverine v človeški družbi in tem bolj nevarne, čim bolj nedolžne se kažejo. To so lškarjoti, ki Gospoda samo zato niso prodajali, ker je ta nečeden posel opravil svetopisemski lškarjot. Najbolj žalostna družba denunciantov je tista, ki maže greh na bližnjega zato, da bi mu škodila, ali da bi odvrnila pozornost od svoje nečastne preteklosti. Po vetru nastavlja svoja jadra. Imajo dober nos, povohajo spremembo v zraku in navadno pravočasno pridejo k tistim, ki imajo oblast in bogastvo, da lahko delijo miloščine. Tak človek ni stalen in naj govori kar mu drago, naj ga slepi hvalijo kakor jim drago, mi imamo o takim človeku svojo sodbo in ta sodba dobi slej ko prej svoje potrdilo, ki bo imelo napis: *denunciral si, prodajal svoje sestre in brate, da bi drugim delal škodo, sebi pa nezasluzeno korist*“ (vse p. KPA).

VI.

Izjavljamo: N. so imele do osvobojenja in prva leta po osvobojenju za prekm. ljudstvo velik kulturno političen pomen, kar bo zgodovina vedno beležila kot nevernljiv uspeh njihovega urednika g. Klekla. V nadaljnem pa so, zavirajoč elan svoje lastne mlade generacije, izrabljajoč princip o svobodni kritiki in trenju mnenj do človeka nevrednih meja, zroč na življenjske probleme Slov. krajine pod kotom svojega osebnega prestiža, obtičale v nesodobnosti in prišle v nasprotje tako z ljudstvom kakor z zakonitimi zgodovine. Pri tem se poslužujejo metod, ki niso v skladu s osnovnimi krščanskimi načeli. Zato smo globoko prepričani, da govorimo v interesu prekmurškega ljudstva, v interesu N. in slave njihovega urednika, ko pravimo, da je skrajni čas, da N. bodisi za ceno izpremembe v uredništvu opustijo dosedanje metode ali nehajo izhajati.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1935.

Klub prekmurških akademikov.

P. S. Javnost opozarjamo, da ne izključujemo, da nam bodo N v odgovor na ta vseskozi stvarni sestavek skušale še nadalje z nestvarnim napadanjem streči po življenju. Prosimo jo, da si na podlagi pričujočega članka v bodoče sama ustvarja mnenje o pisanju N, v kolikor se bo tikalo nas. Mi bomo na napade odgovarjali, v kolikor se nam bo to zdelo brezpogojno potrebno.

^{*)} Leta 32. so prinesle na 3/4 strani spomenice za gimnazijo, podpisane od 20. kat. akademikov.

^{***)} N. 9. dec. 34. pišejo: „Danes na Slovenskem ni nikjer več prav nobenega dvoma, da bo Slov. kr. slej ko prej dobila svojo popolno gimnazijo. Steherni Slovenec namreč ve, da je to skupna življenjska potreba, ki jo bridko občuti vse naše narodno telo. Če samo to dejstvo priča o gotovosti naše zmage. Bilo je treba nekaj let, dokler ni prišlo do skupnega slov. prepričanja o tej stvari; nadaljnja borba, upamo, bo lažja.“ (pod.: Erko.)

DOMAČE VESTI

MIMO NAS

V življenju je tako: če si lačen in ho-diš bos in raztrgan po svetu, je to dejanski položaj. Ko pa pogruntáš, da bi se dalo to odstraniti z mošnjo denarja, nastane iz tega problem. Kako boš pa to izvedel pa je načrt. Prvo je proketo na tleh, drugo in tretje pa visi v zraku. Večkrat tudi kar tam ostane, kar je najbolje, ker si rešen dvojnih skrbi. Prav tako je tudi z našim Delavskim domom v Soboti. Vse postaje križevega pota je ta zadeva že prehodila, dokler ni v svojem silovitem zagonu obvisela v zraku. Tam zdaj visi kot večer načrt in ni sile, ki bi jo spravil zopet na tla. Kako lepo je bilo še pred leti. Mnogo poklicnih in nepoklicnih gospodov se je bavilo s tem vprašanjem, ginjeni in solznih oči so govorili, da je to našem delavcu potrebno. Neki se slišali, da morajo baje naši sezonski prenočevati po hlevih, v vežah, trpeti v dežju in mrazu, lačni in premrazeni, da bi se kamnu usmili. Modro so kimali z glavami in so enoglasno pritrdili, da je to hudo. V teh ginjeno-svečanih trenutkih pa se je porodil načrt, določili so zemljišče in napisali prošnje radi denarja. Je prva prošnja romala v Zagreb: „Ljubi izseljeniški komisar! Nekaj denarja nam daj, da bomo delavcem sezidali zavetišče, saj so prekmurški delavci Tebi dali 800.000 Din za neki fond. Z odličnim spoštovanjem itd.“ Odgovor: „Denar je namenjen v druge svrhe!“ Drugo pisemce je šlo v Ljubljano: „400.000 Din nam posodite, da bomo zidali dom za delavce.“ Takšno pisemce je romalo tudi v Beograd. Pa je rekla Ljubljana: „Posodimo“ in še Beograd je obljubil: „Bomo!“ In pri tem je ostalo! Že leto dni. S tem je tudi zadeva zaenkrat rešena. Delavci pa so lahko zadovoljni: dobili so toliko obljub, da se njih položaj zboljša, da pač nihče ni več upravičen, da bi vzdihoval: „Noben ne misli na nas.“ Dokaz: problem je rešen z načrti, ti vise v zraku in nekaj nadstropij nad njimi pa so obljube. In vse to jih bo grelo kakor pernica, ko bodo v mrzlih nočeh poležavali v parku, v hlevih in hišnih vežah.

Hornyphon...

Murska Sobota:

— **Nenadna smrt.** V 14 letu starosti je v Martinišču nenadoma preminul dijak III razreda tuk. realne gimnazije, Zrim Andrej, doma iz Kuzme. Njegova smrt je bolešno odjeknila med vsemi, ki so ga poznali, saj je bil priden in nadarjen dijak, v veselje in ponos svojim starišem in predstojnikom. Njegovega pogreba so se udeležili vsi dijaki zavoda z profesor-skim zborom na čelu. Še celo iz njegove daljne domačije je prihitalo okrog 30 ljudi. Ves v cvetju in vencih se je pomikal sprevod proti pokopališču, in dijaki so prepevali Marijine pesmi, ki jih je Drašek najbolj ljubil. V sprevodu je bilo tudi mnogo duhovščine. Na grobu so se poslovili od njega s pretresujočimi besedami ravn. g. dr. Kelenc, prof. Hvala in eden izmed njegovih sošolcev. Njegova zadnja pot in slovo je bila kot ena sama solza nad strto mladostjo. N. v m. p.

— **O dogodkih v Abesiniji** boste najbolje informirani, če si nabavite „ORION“ aparat v prvi prekmurški strokovni radiodelavnici Nemeč J.

— **Na Terezino se je zgubila** majhna zlata broša v obliki srca z ključem, posuta z briljanti. Najditej naj vrne proti nagradi v uredništvu.

— **Table tenis sekcija SK Mure** bo imela v nedelo, dne 27. t. m. ob 1/2 11. uri dopoldne v klubovi sobi (gostilna Turk) svoj prvi redni občij sestanek, na katerega vabi vse člane sekcije.

— † **Titan Ivan.** Po kratkem, potrpežljivo prenašanem trpljenju je v 86. letu starosti preminul g. Titan Janec, posestnik v Černelavcih. Velik ugled in spoštovanje, ki ga je pokojnik užival vsepovsod, je pokazal

njegov pogreb h katerem se je zgrnilo ljudstvo od blizu in daleč. Teško prizadetim preostalim naše iskreno sožalje! N. v m. p. l

— **Zgubilo se je nalivno pero;** najditej se prosi, da izroči v Prekmurški tiskarni proti nagradi Din 25.

Kdor šteti z denarjem, kupuje ORION aparate

Brezobvezno predvajanje pri NEMEC J.

— **Nesreče.** Neki sorodnik je z nožem zabodel viničarja Pučko Franca iz Nunske grabe. Prizadejal mu je tri nevarne rane na glavi in na vratu. — V neki gostilni v Gor. Bistrici jo je izkupil Škafar Jožef doma iz Bistrice. Neki Bohnec ga je zabodel z nožem v desno roko. Pri istem pretepu je dobil več vbodiljav v ramo tudi Šernek Ignac, doma iz G. Bistric. Težke poškodbe je odnesel tudi na desnem očesu. — Prst je dobil v slamoreznico petletni Filipič Peter iz M. Kaniže. — Desno rebro si je zlomil pri delu progovni delavec Zrinski Aleksander iz Mačkovca. — Z žago si je odrezal dva prsta na desni roki, mizarški pomočnik Novak Štefan, doma iz Puconca. — Vsi ponesrečenci se zdravijo na kir. oddelku tukajšnje bolnišnice.

— **Električna razsvetljava.** Danes velja načelo: skrajna štednja. Tega se drže povsod in nihče temu ne oporeka, vendar pa je treba tudi pri tem imeti v vidiku, da ni štednja povsod na mestu, posebno pa tam ne, kjer je zadet splošen interes. Tako je z našo cestno razsvetljavo. Zvečer prav pozno zažarijo svetilke po naših cestah, kljub temu, da je v teh urah povsod še živahen promet. Nedostatek pa je tudi v tem, da že prav zgodaj jutraj zopet ugasnejo luči. Ali se ne bi dalo tako napraviti, da bi se zvečer prižgale luči (v meglenih jesenskih in zimskih dnevih!) pol ure preje in to po najprometnejših ulicah, jutraj pa se naj bi vsaj uro pozneje ugasnile. To je prošnja javnosti in upamo, da ne bo našla gluhih ušes.

— **Zgubila se je črna usnjata** damska rokavica. Pošteni najditej jo naj vrne proti nagradi v „Prekmurški tiskarni“.

Hornyphon...

— **Trdkova.** Radi nepodpisanega članka o Trdkovi v Novinah so prizadeti dvignili velik hrup, kakor pač vedno, kadar se sršenovo gnezdo razdraži. Vsa njihova ogorčenost pa se je, ker se ni poskrbelo za informacije, okrenila v napačno smer. Dolžilo se je o priliki gasilske veselice v Kuzmi in nato v vasi Trdkovi, da je pisec članka učitelj iz Trdkove. On pa jim odgovarja in jih poziva, da naj pazijo, kaj govorijo, ker se bodo

drugače zagovarjali tam, kjer je treba besede tehtati. Sploh pa se naj že preneha z večnim obrekovanjem in napadanjem na učiteljstvo, kateremu se mora dolgovati samo hvala, to pa še prav posebno v kraju, kjer se niti ne ve, kaj je onkraj vaškega plota.

Gramoz ob cestah

Ponovno smo pisali o prometnih ovirah, ki jih povzročajo kupi gramoz ob robovih cest. Prometne nezgode na cestah nastanejo po večini vsled ovir kupov gramoz, zlasti tam, kjer so ceste ozke. Tako vidimo na cesti Murska Sobota—Mačkovci goste kupe gramoz, ki so nasuti daleč od roba, proti sredini ceste. Le slučaj je prištevati, da se na tej cesti ni še zgodila kakšna večja nesreča. Zadnji čas je, da se gramoz posuje na cesto, a v bodoče naj se kupi gramoz nasujejo na rob ceste, tik cestnih jarkov.

Hornyphon...

GOSPODARSTVO

Repna in burgundijeva nat

je prav dobra krma za krave in svinje, ker je lahko prebavljiva in precej redilna. Ni pa priporočati, da se jo samo polaga v večjih množinah, ker jo živina sem ter tja slabo prenese. Repna, kakor burgundijeva nat vsebuje oksalno kislino, ki povzroča v večji množini zastrupljenje. Govedo dobi hudo drisko, preživanje se vstavi, živina oslabi, nemore več vstati in pogine. Zato polagajte to nat pomešano s slamo ali sečko. Oksalno kislino, ki je v tej nati, uniči apno. Potrosite to nat pred polaganjem z apnenim prahom, pa jo lahko potem brez skrbi polagate.

Repna in burgundijeva nat pa se tudi lahko ensilira. Dobro skvašena da še lažje prebavno krmo, kot zelena. Predpogoj za dobro kvašenje pa je, da se jo dobro opere, na drobno razreže in v silosu, ki je za zrak in vlago neprodoren, dobro stlači. Še boljši efekt pa se doseže, če se jo meša s kuruzo, z natjo od topinamburja (divji krompir) ali s kuruzno slamo. Seveda se pa nesme pozabiti potresti to nat pred ensiliranjem z apnenim prahom, da se uniči zdravju škodljivo oksalno kislino.

Lažje slučaje zastrupljenja s to natjo se lahko ozdravi z apneno vodo. Bolani živini se da trikrat na dan po eden liter apnene vode. Apnena voda je ta, ki se nabere nad pogašenim apnom, če pa ta ni pri roki, se naj ugasi kot oreh velik košček živega apna na litru vode.

Iz delovanja Zdruške trgovcev v Murski Soboti.

Vsem članom — trgovcem v vednost!

Od Zbornice za trgovino, obrt in industrijo smo prejeli prepis dopisa Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pod Pov. br. 41 z dne 10. t. m., ki se glasi:

„Zavodu za unapredjvanju spoljne trgovine je čast sklenuti pažnju te Komore, da g. Djordje Tešanovič, bivši akviziter zavodskih publikacija vrši neovlašteno i dalje prikupljanje pretplata i oglasa za zavodske publikacije i da je u tom svom poslovanju počinio izvesne zloupotrebe, zbog kojih je

zavod podneo krivično prijavo protiv g. Djordja Tešanovića.

U cilju da se zloupotrebe g. Djordje Tešanovića onemoguče, Zavodu je čas umoliti tu Komoru, da izvoli o gornjem izvestiti sva podružna Udruženja trgovaca i umoliti ih da g. Djordja Tešanovića pri prvom pokušaju odmah prijave Policijskoj vlasti i oduzmu mu zavodsku legitimaciju.

Združenje prosi vse p. n. članstvo, da blagovoli gornje vzeti v znanje ter se po istem ravnati.

Napačni davek — rentnina naj se pobira le od resnično prejetih dohodkov.

Od težkoč, ki jih preživlja v današnjem času trgovina, posebno vzemirja trgovce rentnina, ki jo morajo plačati trgovci tudi od blagovnih terjatev, ki jih imajo do popolnoma nezanesljivih dolžnikov, ki so v prisilni poravnavi ali celo pod konkurzom. Jasno je, da večji del teh terjatev sploh ne bodo videli, ker je vendar znano, da se prisilne poravnave sklepa navadno s pogojem, da se plača samo 40% kvota. A še ta kvota ostaja dostokrat le na papirju in po nekaj letih jo mora trgovec črtati. Pa četudi bi trgovec vso to kvoto prejel je vendar že dovolj udarjen, da je izgubil 60% svoje terjatve in nikakor ne gre, da bi plačal še rentnino, kakor, da bi prejel plačano svojo terjatev v celoti. Vse, kar je prav! Toda zahtevati, da plača trgovec davek od dohodka, ki ga sploh ni imel, je pa vendarle preveč.

Ta davek pa je krivičen še iz drugega razloga. Dohodek od prodaje blaga sploh ni nobena renta in od tega dohodka plačuje trgovec že pridobitno in dodatni davek in je torej že več ko dovolj obdavčen. Poleg tega plača od tega dohodka tudi vse samoupravne doklade, da rentnina od blagovnega prometa ne pomeni nič drugega ko dvojno obdačenje istega dohodka, kar pa je nedopustno. Pravilno vzklika zato v „Trgovačkih Novinah“ neki podeželski trgovec, da bi se davek na te dvomljive terjatve moral imenovati ne davek na rento, temveč davek na škodo, ki jo je imel trgovec. Kajti vse neizterjane terjatve trgovca, niso nič drugega, ko njegova izguba. Da bi pa od te izgube plačeval še davek, je pa vendarle malo preveč.

Če pobira država davek od rent, to je od dohodka, ki ga imajo davkoplačevalci od denarja, ki jim leži v denarnih zavodih in ki jim prinaša obresti, ne da bi kaj delali za te obresti, je to pravilno. Dohodki od blagovnega prometa pa niso nobena renta, temveč so zaslužen denar, ki pa je vrhu tega že tako obremenjen z davki, da že marsikateri trgovec teh več ne zmaguje.

Upamo zato, da bo to uvidela tudi finančna uprava in da ne bo več pobirala da ka od dohodkov, ki jih ni. Če se že pobira rentnina, potem se pač sme pobirati šele tedaj, kadar trgovec prejme rento, ne pa tudi takrat, kadar je ta dohodek samo postavka med dubiozami.

KMETIJSTVO

Tekme rodovniške živine

(Nadaljevanje.)

1. Tekma bikov na uspešnost hoje.

Tekmovalo je šest rodovniških bikov glavnih plemenjakov in sicer:

- 1.) „Toni“ A 32 star 2½ leta, težek 780 kg, last Koša Jož. iz Petišovec;
- 2.) „Sepli“ A 21 star 4 leta, težek 900 kg, last Bernat Fr. iz Kapce;
- 3.) „Dogoš“ A 33 star 3 leta, težek 820 kg, last David Jož. iz G. Lakoša;
- 4.) „Nero“ A 37 star 2½ leta, težek 750 kg, last Janža Štef. iz Predanovec;
- 5.) „Sokol“ A 39 star 3½ leta, težek 830 kg, last Časar Jož. iz Bogojine;
- 6.) „Eufat“ A 54 star 13 mes., težek 450 kg, last Kuzma Matj. iz Strukovc.

4 km 12 m dolgo progo so prehodili „Sokol“ A 39 v 32 minutah 36 sekundah; „Eufat“ A 54 v 37 minutah; „Nero“ A 37 v 37 min. 35 sek.; „Dogoš“ A 33 v 39 min. 30 sek.; „Sepli“ A 21 v 39 min. 36 sek.; „Toni“ A 32 v 39 min. 37 sek.

Pri teh tekmah je tudi nastopil „Duka“ A 44 las Šabjana Štef. iz Dobrovnika, ki pa je med tekmo odstopil radi obolelih nog.

Biki niso bili podkovani, tekmovali so na ostri banov. cesti brez odmora.

Najmanjšo utrujenost je kazal „Sokol“ A 39, največjo pa „Sepli“ A 21.

Za eden km je rabil „Sokol“ 7 min. 54 sek., „Toni“ A 32 pa 9 min. 37 sek. „Sokol“ je imel 85 cm dolg korak, „Eufat“ pa 66 cm, „Toni“ 77 cm. Tu so navedene le skrajne meje, dosežene številke ostalih tekmovalcev se gibajo med tu navedenimi.

Zmagovalec pri tekmah bikov na uspešnost hoje je „Sokol“ A 39 glavni plemenjak selekcijskega društva v Bogojini. Ta bik je bil kupljen z značajno banov. subvencijo 17. novembra 1933 leta na plemenskem sejmu v Gjurjevcu, katerega je priredil Savez stočarskih udruga v Zagrebu.

Ako primerjamo gornje številke s podatki o podobnih tekmah v Nemčiji, kjer so prehodili biki v 9 in 1½ do 12½ minutah km, pač lahko trdimo, da bi bili naši biki sposobni tekmovali celo na večjih internacijskih tekmah.

Nagrade so bile priznane vsem tekmovalcem, saj je bil uspeh boljši, kot smo ga pričakovali.

2. Tekma krav na uspešnost in vztrajnost pri vožnji.

Teh tekem se je udeležilo pet parov krav in sicer:

- 1.) A 42, stara 6 let, težka 550 kg ter B 161, stara 9 let, težka 500 kg, last Kuharja Aleksandra od selek. društva Strukovci;
- 2.) B 1, stara 9 let, težka 600 kg in B 6, stara 8 let, težka 620 kg, last Horvata Štefana od selek. društva Lutverci;
- 3.) A 295, stara 7 let, težka 600 kg in B 75, stara 6 let, težka 550 kg, last Vuk Štefana od selek. društva Lakoš—Kapca;
- 4.) A 2, stara 7 let, težka 520 kg in A 3, stara 5 let, težka 560 kg, last Časarja Jožefa iz Bogojine in

5.) A 62, stara 4 leta, težka 500 kg in A 63, stara 3 leta, težka 490 kg, last Pintarič Marije od selek. društva Verzej.

(Dalje sledi.)

Zahvala.

Na udeležbi pogreba našega nepozabnega sina, soproga in brata

JOSIP-a GROF-a,

ki se je vršil 10. 10. 1935 na pokopališče v Žitkovcih, se vsem udeležencem prav prisrčno zahvaljujemo, posebno pa čestiti duhovščini, učiteljskemu pevskemu zboru in organistu.

Zalujoča družina Grof.

Na prodaj je

mlatilni stroj

firme „Hofher Shranz“ 4 HP v dobrem stanju. Poizve se v Kmečki posojilnici v Murski Soboti.

Vse se zniža!

Tudi jaz sem znižala cene! Pri tem znižanju je vsaki dami omogočeno, da si kupi v vsaki seziji **nov klobuk**, ne da bi to občutila ob sedanjih malih dohodkih.

Damski klobuk Flausch	Din	30—40
Damski „Hahr“	„	40—50
Damski „Filz vzorčast“	„	50—60
Damski „Filz v vseh barvah“	„	70—90
Damski „Filz svileni ali Hahr“	„	80—100

VELIKA IZBIRA vseh vrst modnih kap za dame in otroke. Nogavice, predpasnike za ženske in otroške igračke itd. — **Prevzame se v popravilo** vse vrste damskih klobukov. Cena od **10 Din** naprej.

Se priporoča A. Király trgovina s klobuki, perilom in galanterijo
Murska Sobotica — Glavni trg.

DOBRO BLAGO! NIZKE CENE! SOLIDNA POSTREZBA!

HORNYPHON

je najboljši in najcenejši!

Cene našim predmetom, posebno radio-aparatom smo globoko znižali! Poleg tega: znižani mesečni obroki.

Novi aparat z garantirano dobrom sprejemom dobite že **za Din 1955-**

Najmanjši mesečni obrok Din 120-

BATERIJSKI APARATI: 3, 4, 5 in 6 cevni, vsi z 2 voltnim akumulatorjem in permanent-dinamičnim zvočnikom.

Najboljši ameriški aparat HIS MASTER!

ZELO MAJHNA PORABA TOKA!

POLNIMO AKUMULATORJE HITRO, DOBRO IN POCENI! V Vašem interesu je, če si hočete kupiti nov ali pa tudi rabljen aparat, da zahtevate našo ponudbo. Mi Vam predvajamo aparat **brezplačno in brezobvezno**. Torej brez vsakega rizika!

Trgovina radio-aparatom in tehničnih predmetov

Štivan Ernest, M. Sobotica.